

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentaria Ac Disputationes In Primam Partem Divi Thomae

Cvm Variis Indicibvs

De Deo Effectore, Creaturarvm Omnivm Tractatvs II. De Opere Sex
Diervm, Ac Tertivs De Anima

Suárez, Francisco

Mogvntiæ, 1622

XIV. An homo creatus fuerit aliquo modo immortalis, & impassibilis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-93575](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-93575)

ergo modus esse potuit per diuinā auxilia excitantia congrua, data in omni occasione peccandi venialiter, vt voluntas non consentiret. Quod quidem ipsa integra libertate, & infallibiliter faceret, quia illa non esset necessitas simpliciter, sed composita, supponens congruitatem auxilij ex præscientia conditionata boni vsus liberi arbitrij cum tali auxilio futuri. Et hic modus præferendus est, quia est aprior ad meritum, & ad moralem gubernationem humanæ voluntatis.

Sed instant aliqui pro Scoti opinione pugnant, quia hinc sequitur, Adam non obstante originali iustitia potuisse peccare venialiter, ac proinde non fuisse repugnantiam inter peccatum veniale, & iustitiam originalem, & ita conceditur Scoti, quicquid ipse intēdit. Nam quod Deus potuerit non obstante illa potestate peccandi facere, vt homo illa non vteretur, nemo dubitare potest, & an facturus esset, non constat. Imò, quod grauius est, addit quidam, ex effectibus constare Deum id non fecisse, quia de facto Eua, & Adam venialiter peccarunt, priusquam mortaliter. Eua quidem, loquendo cum serpente, & exponendo se periculo saltem remoto deceptionis, & grauioris lapsus: at verò exponere se tali periculo aliquod peccatum fuit, & nondum erat mortale: ergo saltem veniale, nam tenebatur statim vitare colloquium cum serpente, vel consulere Adamum, vt vel ipse cum serpente disputaret, vel alio modo illam à periculo custodiret. Adam verò priusquam de cibo verito ederet, peccauit non reprehendendo Eua, vel nimium amando illam, in quo potuit saltem venialiter peccare. Imò Aug. 14. de Ciuit. cap. 11. dicit, Adamum existimasse, veniale futurum fuisse peccatū, si ad conueniendū vxori de cibo comederet.

Ad priorem partem obiectionis respondeo, illam procedere ex falsa existimatione, quod iustitia originalis sit aliquis particularis habitus, cui non repugnat peccatum veniale, quod nos in superioribus reprobauimus. Imò in sequentibus ostendimus, iustitiam originalem non addere aliquem habitum, vltra omnes virtutes per se, & per accidens infusas, & Spiritus S. dona. Vnde fumen- do iustitiam originalem pro aliquo habitu, vel habituum collectione tantum, conceditur non repugnare peccatum veniale simul esse cum illis, neque in hoc sensu tractatur à nobis quæstio: sed nos loquimur de iustitia originali, vt includit omnes perfectiones illius status, prout à Deo de facto institutus est, & sic dicimus includere peculiarem Dei protectionem ad non deficiendum, neque patientiam ad aliquod malum non solum pœnæ, seu naturale, sed etiam culpæ, & morale, quamdiu rectitudo iustitiæ ad Deum sine auersione ab ipso cōseruaretur. Et ita non admittimus in voluntate primi hominis absolutam impotentiam peccandi venialiter, sed tantum compositam cum dono iustitiæ, vt illam protectionem diuinam includente.

Vnde ad alteram partem omnino negamus de facto peccasse homines venialiter, priusquam mortaliter. Id enim repugnat ferè omnium Theologorum opinio, nā licet aliqui potestatem admittant, de facto non ita loquuntur. Nec est fundamentum ad id asserendum. Nam August. 14. de Ciuit. cap. 13. expresse docet initium omnis peccati in primis hominibus fuisse superbiam, iuxta illud Tobie 4. Superbiam nunquam in tuo sensu, nec in tuo verbo dominari patiaris, in ipso enim initium sumpsit omnis perditio. Et Ecclesiast. 10. Initium omnis peccati est superbia. Et aperte constat, illam superbiam fuisse peccatum mortale, nam fuit de graui obiecto, & plenè delibata: ergo ex sententia Augustini primum peccatum hominis mortale fuit. Vnde quæ in contrarium ponderantur nullius sunt momenti. Nam quantum ad Eua, illa certe audiendo serpentem

Virum homo creatus fuit aliquo modo immortalis, & impassibilis.

Perfectiones, quas hactenus explicuimus, ad solam animam, & eius potentias pertinent: hac autem, quam nunc declarare aggredimur, totius est compositi, ideo post perfectiones, quas in corpore, & animo sigillatim considerauimus, de indissolubili vtriusque nexu dicendum sequitur, præsertim, quia hæc indissolubilitas, partim ex perfectione corporis, partim ex vigore animi proveniebat, vt videbimus. Primum ergo cauendus est error Pelagij, qui dixit, non minus fuisse mortalem, & moriturum Adamum ante peccatum si non peccasset, quam peccando fuit. Ita refert Aug. Ep. 106. circa finem, dicens in Synodo Palest. inter alia obiectum esse Pelagio, cum dicere, quia Adam siue peccasset, siue non peccasset, moriturus esset, & mortem non esse in genus humanum introductum, per prauaricationem Adæ. Et cum alijs, etiam hunc errorem Pelagium retractasse, quamuis fide non satis sincera. Et ita lib. de Hæres. in 88. hunc eundem errorem Pelagij tribuit. Cuius fundamentum quantum ad ipsam Adamum aliud esse non potuit, nisi quia mortalitas naturalis est corpori humano secundum eius naturam spectato: corpus autem Adæ naturale fuit. Quantum verò ad filios Adæ fundabatur, quia putabat peccatum Adæ nihil pœteris eius nocuisse. Sed hæc est alia hæresis, cuius impugnatio ad materiam de peccato originali spectat: nunc contra priorem breuiter agendum est.

Primo ergo dicimus, Adamum fuisse aliquo modo mortalem, id est, potuisse nunquam mori, si veller, seu nunquam fuisse moriturum, si non peccasset. Hoc de fide tenendum est. Probat primum ex Script. Gen. 2. In quocunque die comederis ex eo, morte morieris. Quem locum de morte animæ Pelagius interpretatus est, quia Adam in die, in qua peccauit, non statim secundum corpus mortuus est, sed tantum secundum animam. Ad quam sententiam videtur accedere Gregor. lib. 5. Epist. Ep. 14. alijs cap. 114. & li. 6. Ep. 31. cap. 195. & Eucher. in Gen. 3. Nihilominus certa fide tenendum est, comminationem illam fuisse de morte corporis, vt Paulus statim citandus illam interpretatur, vt ex Gen. 3. colligi potest in illis verbis: In sudore vultus tui visceris panem tuo, donec reueraris in terrā, de qua sumptus es, quia pulvis es, & in puluerem reuerteris. Et infra, Nunc ergo ne forte mittat manum suam, & sumat de ligno vite, & comedat, & viuat in æternum, eniste eum Dominus Deus de Paradiso, &c. Per quæ ostenditur quasi executio illius pœnæ. Nam propter peccatum priuatus est homo Paradiso, & remedijs, quibus ad vitandam mortem vti poterat, & quasi morti traditus est, vt per communem ciborum vsum vitam cōseruaret, donec in terram reuerteretur. Vnde tacite etiā explicatur, quo sensu dictum fuerat, In quocunque die comederis, morte morieris, id est, morti obnoxius eris, seu mortalis efficiaris, seu mori incipies. Nec Gregorius vel Eucher. huic veritati contradicere voluerunt, sed declararunt, etiam mortem animæ ibi significatam fuisse, & hanc statim incursum fuisse, illam verò in reatu, ac debito, vt expressius declarauit Albin. seu Alcuin. in quæst. in Genes. Et hanc pœnam mortalitatis significasse Deum in eodem Gen. 3. cum fecit Adæ, & Eux tu-

Ordo præsentis capitis ad præcedentia.

Error Pelagij in præsentibus.

Pelagij fundamentum, quod.

Vide in trac. de peccato originali diff. 9. sect. 3.

2. Assertio de fide.

Probatur 1. ex Script.

Pelagij euasio cur videtur assensisse Greg. & Eucher.

Explicatur Greg. & Eucher.

nica pelliceas, & induit eos, docent Epiphan. in Anchor. & Hæref. 74. & Origen. homil. 6. in Leuit. non longè à principio.

3
Cepta ratio
pro assertio-
ne abfolui-
tur.

Ex hac ergo pena optimè à contrario colligitur, Adam si non peccasset, non fuisset moriturum, quia si moriturus esset, non fuisset mors pena peccati. Item quia ante peccatum non incepit mori, quia dictum est, in qua die comederis, morte morieris: ergo non antea moriebatur, etiam inchoatè, ut sic dicam, neque erat mortalis, neque morti obnoxius. Et hac ratione dicitur Sapient. 1. Quoniam Deus mortem non fecit, quia non fuit ex prima institutione Dei, nec latatur in perditione vi-
gnum, ut ibidem subditur: & ideo creando non instituit hominem mortalem: sed iudicando, puni-
uit peccatorem, ut dixit Prosper. in lib. sententiar. Aug. in 303. Clarius hoc confirmat idem Sapient. cap. 2. dicens, Deus creauit hominem inexterminabilem, inuidia autem diaboli mors introiuit in orbem terrarum. Denique expressè id testatur Apostol. ad Rom. 5. dicens, Per unum hominem peccatum introiuit in mundum, & per peccatum mors: ubi aperte explicat comminationem Genes. de morte corporali, quæ sine peccato in mundum non intrasset. Et ideo cap. 6. addit, Stipendia peccati mors, gratia autem Dei vita æterna. Sicut ergo sine gratia comparari non potest vita æterna, ita nec mors intraret, si peccatum nõ fuisset, & sic addit in cap. 8. Corpus quidem mortuum est propter peccatum, spiritus uero uiuit propter iustificatio-
nem. Et 1. ad Corinth. 15. Per hominem mors, & per hominem resurrectio, & sicut in Adam omnes mortuuntur, & cetera.

4.
Probat. 1.
ex Concil.

Præterea definita est veritas contra Pelagium in Conc. Mileuit. cap. 1. his verbis: Quid dixerit Adam, primum hominem mortalem factum, ita ut siue peccaret, siue non peccaret, moreretur in corpore, hoc est, de corpore extret, non peccati merito, sed necessitate nature, anathema sit. Idem tradit Conc. Araul. II. can. 1. & 2. & Conc. Trid. sess. 5. cap. 1. dicens, Adam peccando incurrisse mortem, quam antea illi comminatus fuerat Deus. August. etiam varijs in locis hanc docuit veritatem, præsertim lib. 6. Gen. ad liter. cap. 22. & sequentib. & lib. 11. de Peccator. merit. c. 2. & sequent. & lib. de Nupt. cap. 5. & lib. 6. cont. Iulian. cap. 4. & lib. 13. de Ciuit. cap. 3. & 23. & lib. 14. cap. 26. & Prosper. lib. 1. de Promiss. & prædest. cap. 2. & lib. 2. de vita contemplatiua, cap. 19. & alibi sæpe contra Pelagium Fulgent. lib. de fide ad Petrum, cap. 15. & de Incarn. & grat. cap. 12. & 14. & Petr. Diacon. de Incarnat. & grat. cap. 6. & Cyrill. Alexandr. lib. 1. in Ioan. c. 15. Chrysostom. homil. 17. in Genes. & reliqui Patres, & expositores Genes. secundo & tertio, & super citata loca Pauli.

5.
Ratione qua
tenus proba-
tur assertio.

Ratione nõ possumus probare veritatem hanc, nisi ex institutione diuina nobis sufficienter reuelata. Nam si puram hominis naturam consideremus, non est dubium, quin ex intrinseca conditione sua mortalis sit, & suis viribus, & conditioni relictum fuisset discursu temporis moriturum. Deus autem, sicut supra diximus, creare voluit hominem in statu altiori, quàm ex vi nature illi deberetur, & legem statuit, illum in perfecta rectitudine conseruandi, quamdiu ipse homo libertate sua Dei præceptum non transgrediretur. Ad illam autem rectitudinem pertinuit, ut corpus animam non aggrauaret, nec molestias, vel defectus mortalitatis sentiret, quamdiu in sua innocentia permanisset. Et hoc probant testimonia adducta. Est autem per se notum, potuisse Deum hanc prerogatiuam, & priuilegium homini conferre, si à peccato abstinere. Solum ergo superest explicandum qualis fuerit hominis immortalitas in illo statu.

6.
Arguitur nõ
videri posse

Ratio autem dubitandi esse potest, quia Adam ex eadem materia corpus habuit, ex qua sunt no-

stra, & ex eisdem qualitatibus, & temperamento corpus eius erat dispositum, quo nostra sunt corpora, eodem, inquam, secundum speciem, & secundum earundem qualitatum variam multitudinem pro diuersitate membrorum, & humorum. Sed homo nunc non aliunde habet, quod sit mortalis, nisi ex eo, quod tali materia sic disposita constat: ergo eadem ratione Adam fuit mortalis. Quia existente eadem causa formali, vel materiali intrinseca non potest non sequi idem effectus. Secundo corpus Adæ erat alterabile, & passibile actione physica, & materiali, quæ per se potest inducere corruptionem: ergo habebat corpus incorruptibile. Consequentia videtur per se nota. Et antecedens probatur, quia homo in illo statu indigeret cibo, & potu ad conseruandam vitam: ergo signum est fuisse subiectum actioni, & alterationi caloris naturalis. Vnde consequenter fit, ut conuertendo cibum in suam substantiam per eius actionem aliquid etiam propriæ substantiæ resolueretur, & amitteretur: ergo corpus illud erat corruptibile secundum partes: ergo etiam secundum totum, quia partes eiusdem nature sunt cum toto. Tertiò, quia si Adam applicaret maius igni, & multo tempore ita periculeretur, combureretur: ergo erat corruptibilis. Quarto, quia secundum Aristotelem omne generabile, est corruptibile, sed homines in statu innocentie essent generabiles, imò per veram generationem humanam procrearentur: ergo etiam essent corruptibiles.

Propter hæc, & similia argumenta aliqui dixerunt, homines in statu innocentie, & Adam ante peccatum fuisse mortales, licet non esset mortuus, si non peccaret. Ita Scot. Gabr. & alij in d. 19. r. 1. Idque ex professo contendit Moses Barcephopule, de Parad. part. 1. cap. 5. & in eam sententiam refert Chrysost. Athanas. & Cyll. & Philoxenus, refert item alios dicentes, Adam mortalem, & immortalem fuisse, cum ipsius libero arbitrio permitteretur à Deo, ut vel obseruata lege immortalis esset, vel fracta moreretur. Quod alijs verbis scriptis videtur August. 7. Genes. ad liter. cap. 25. dicens, Corpus Adami mortale erat, quia poterat mori, & immortale, quia poterat non mori. Sic etiam Nemel. lib. de Natura hominis, c. 1. & ex illo Anastas. Nyssen. in Quæstion. Scripture, q. 24. dixerunt, hominem ab initio neque planè mortalem, neque planè immortalem genitum esse, sed veluti in continuo vtriusque nature, ut si corporeas affectiones sequeretur, sub corporis mutatione subiceretur, sin animi bona anteponeret, ad immortalitatem traderetur. Simili modo Anastas. Synaita lib. 11. Exaem. non longè à fine, ex professo probat ex Methodio contra Origen. primos homines ante peccatum fuisse mortales.

Veruntamen omnes hi Patres in sensu catholico locuti sunt: nam solum docere intendunt, hominem non habuisse ante peccatum naturalem, per quem, ut ita dicam, immortalitatem, neque gratitatem illam, quæ corporibus gloriosis tribueretur, sed non potius ex vi suæ intrinsecæ compositionis, & dispositionis fuisse mortalem, licet ex dono Dei futurus fuisset exors mortis, ac subinde aliquo modo immortalis, si non peccasset. Sic dixit August. pra. Aliud est non posse mori, sicut quædam naturæ sunt mortales creauit Deus, aliud est autem posse non mori, secundum quem modum primus homo creatus est immortalis. Et infra concludit: Mortalis ergo erat constitutio corporis animalis: immortalis autem beneficio conditio corporis animalis, ut immortalitatem corporis gloriosi excludat. Et ideo infra adiungit, non fuisse ita immortalem, ut mori nõ posset, sed ut posset non mori. Neg. enim, ait, immortale, quod mori omnino non possit: nisi corpus spirituale, quod noli fuisse.

futurum in resurrectione promittitur. Et in eodem sensu ceteri Patres, quos allegavi, suam sententiam declarant. D. autem Thom. 1. p. q. 97. art. 1. tres immortalitates distinguit, naturalem, qualis est in Angelis, & celis, gloriosam, qualis erit in beatis hominibus, & mediam (ut ita dicam) quæ dici potest originalis, seu innocentia, & concludit, Adam nec primam, nec secundam habuisse, sed hanc tertiam, quæ intrinsicam capacitatem mortis non excludit, sed solum confert, ut illa potentia in aeternum non reducat. Quia vero hoc erat infallibile ex promissione divina, ideo theologice loquendo illa potestas non moriendi immortalitas quædam vocari potest, & e contrario Adam dicitur factus mortalis peccando, quia illud privilegium propter peccatum amisit. Et in hoc sensu loquuntur Patres in priori puncto cit. in n. 4. Nec contra hanc immortalitatem procedunt rationes dubitandi supra propositæ in n. 6. sed naturalem & intrinsicam potestatem moriendi ostendunt.

Dubitant autem Theologi quale fuerit illud immortalitatis donum, seu quomodo conservari semper possent homines ne ad mortem pervenirent, si a peccato abstinerent. Et ut melius rem totam explicemus, suppono, duobus modis mortem homini evenire, scilicet ab extrinseca causa, ut per ignem, aquam, ensem, &c. quæ dicitur mors violenta, vel ab intrinseco per actionem interni calidi in humidum, quæ dicitur mors naturalis. Ab utroqueigitur modo interitus seu mortis in munis esset homo in illo statu, quando non peccasset: causa vero illius præservationis, seu immortalitatis diversis modo tradenda, & explicanda est, & ideo de illa duplici morte sigillatim dicemus.

Circa priorem interrogari potest, an corpus Adæ ita fuerit à Deo intrinsece dispositum, & quasi solidatum per qualitatem aliquam illi inditam ut à nulla extrinseca causa, etiam illi sufficiens, apphata posset corrumpi. In quo puncto P. Molina tract. de oper. sex dierum, disp. 23. & 4. concl. sentire videtur corpus hominis fuisse immortale, & impassibile per donum habituale illi collatum, quod erat qualitas quædam corporea per totum corpus diffusa & extensa. Mouetur primo, quia illa immortalitas non erat miraculosa, aut transiens, seu breui tempore duratura, sed erat donum & propria conditio illi statui quodammodo debita. Deus autem non confuevit huiusmodi dona permanentia tribuere immédiate per seipsum, sed per aliquam facultatem intrinsecam, & inherentem: ergo credendum est ita donum illud contulisse. Secundò argumentatur, quia existimatur simili modo transisse Deum appetitum primi hominis ab omni concupiscentia motu per habituale donum: ergo eodem modo credendum est tribuisse immortalitatem. Tertiò, quia Deus potuit hoc modo illa corpora præservare per qualitatem consensuam corpori animali, in quo actio calidi in humidum esse potest. Nam corpus gloriosum immortale sit per qualitatem intrinsicam illi statui accommodatam: & corpora damnatorum sicut immortalia per qualitatem, licet non futura sint impassibilia ab igne corporeo: cur ergo non poterit cogitari, & fieri qualitas, quæ alio modo statui innocentie accommodato corpus hominis faceret immortale? Si autem hoc possibile fuit, id certe est magis consentaneum ordinariæ providentiæ Dei, qui effectus ordinarios (ut sic dicam) alicuius status per secundas causas facere solet. Quartò argumentatur, quia formæ in illo statu parerent sine dolore, ratione alicuius qualitatis ad hoc bene disponentis earum corpora: ergo idem in proposito dicendum est.

Alij verò dixerunt etiam illum effectum per intrinsicam qualitatem factum fuisse, non tamen

corpori, sed animæ inhæsisse, ac subinde non corporalem, sed spirituales fuisse. Quæ opinionem indicare videtur S. August. in lib. questionum nov. & vet. Testam. q. 19. Aliqui etiam tribuunt D. Thomæ dicta q. 97. art. 1. quia dicit, corpus Adæ non fuisse indissolubile per aliquem immortalitatis vigorem in eo existentem, sed quia inerat animæ vis quædam supernaturaliter diuinitus data, per quam poterat corpus ab omni corruptione præservare. Et infra reddit rationem his verbis: *quia anima rationalis excedit proportionem corporalis materie, conueniens fuit, ut in principio ei virtus daretur, per quam corpus conservare posset, &c.* & in solut. ad 3. ait, quod vis illa præservandi corpus à corruptione non erat animæ humanæ naturalis, sed per donum gratiæ. Et tandem sententiam indicat D. Th. in 2. d. 19. q. 1. art. 4. & q. 5. de Malo, art. 5. Et ita etiã intellexit D. Thomas Scotus in 2. d. 19. q. 1. & ideo Caiet. in art. 1. & 4. idem sentiens non reprehendit Scot. quod malè D. Thom. intellexerit, sed quod illum impugnauerit. Idè tenet Valent. 1. tom. disp. 7. q. 3. punct. 2. vbi ait, illum vigorem fuisse qualitatem supernaturalem animæ infusam, quæ Deus potuit talem facere, ut natura sua actionem contrariæ agentis impediret. Ac denique aliqui Thomistæ existimant, qualitatem illam fuisse gratiam ipsam, quæ est in essentia animæ, quæ tunc illum vigorem habebat, & solet allegari Scot. libro 1. de Natur. & Grat. cap. 5. vbi non satis clarè, nec determinatè loquitur.

Mihi tamen probabilius est, immortalitatem, seu impassibilitatem quoad hanc partem non fuisse datam homini in statu innocentie per intrinsicam qualitatem. Hæc est communis sententia Theologorum in 2. d. 19. vbi Durand. q. 1. & Scot. q. vnic. & in d. 29. 5. Potest dici, in fine, & Gabr. d. 19. q. 1. & ibi aliorum. Item specialiter D. Thomas dicto art. 4. in fine, loquens de modo corruptionis per violentiam ab extrinseco agente, vel per incisionem gladij, vel aduersionem ignis, vel huiusmodi, dicit, *Ab hoc modo corruptionis conservabatur hominem illatum divina providentia.* Et in dicta q. 97. art. 1. prius dicit, Adam non fuisse incorruptibilem per intrinsicam dispositionem: postea verò in art. 2. & 4. magis explicat, quod in 2. dixerat, addens, potuisse Adam conservare corpus illatum ab extrinseco agente, *partim per propriam rationem, per quam poterat nociva vitare, partim per divinam providentiam, quæ se ipsum tuetur, ut nihil ei occurreret ex improviso, à quo laderetur.* Eadem est sententia D. August. lib. 1. de Peccat. merit. & remiss. cap. 3. vbi sic inquit: *Si Deus Israelitarum vestimentis, & calceamentis præstitit, quod per tot annos non sunt obstrita, quid mirum, si obedienti homini eiusdem potentia præstaretur. ut animale, ac mortale habens corpus, haberet in eo quendam statum, quo sine defectu esset amosum, &c.* Et postea comparat statum innocentie immortalitatem illi quam Elias, & Enoch nunc habent, & vsque ad dies propinquos iudicio finali habituri sunt. Verisimile autem est, vestes, & calceamenta Hebræorum non per intrinsicas qualitates, sed per Dei providentiam sine diminutione conservata fuisse, idemque de Elia, & Enoch est verisimilius: idem ergo de primis hominibus August. intellexit.

Præterea licet illa qualitas fortasse non sit impossibilis, de quo modo disputare nolumus, nihilominus nimis esset miraculosa, & nullum habet fundamentum in his quæ de immortalitate primorum hominum sancti, vel Scriptura docent. Nam potius indicat illum modum incorruptibilitatis esse proprium corporis gloriosi. Nec ad convenientem providentiæ ordinem erat aliis necessarius, nam per prudentem ipsius hominis diligentiam, adiuncta peculiari DEI providentia, & custodia per se, vel per Angelos, sufficienter, satisfique

12
Assertio
communior.

Vide antea
v. 2. in 5. p.
disp. 55. sect. 1.
concl. 3.

13
Suadet ut a se
ratio ratio-
ne.

Et sique conuenienter poterat homo ab his extrinsecis incommodis præseruari. Nam, v.g. vt homo non posset ab igne comburi, vel nimium calefieri, quid necesse erat, esse tali qualitate affectum, vt quauis in ignem ingrederetur, ab illo pati non posset, cum multo facilius esset vitare nimiam ad ignem propinquitatem. Alioqui etiam dicendum esset, hominem fuisse per intrinsecam qualitatem ita affectum, vt licet ambularet super aquas, non mergeretur, vel licet mergeretur, non suffocaretur. At hæc, & similia incredibilia sunt: multo ergo verius & facilius dicitur, hæc omnia incommoda per prudentem prouidentiam præcaueri potuisse, & consequenter etiam vitanda fuisse.

14. Denique est optima ratio, quia si in corpore hominis, & in omnibus partibus eius esset qualitas resistens naturaliter omni extrinseco corruptenti, eadem ratione eadem qualitas resisteret, ne vna pars corporis ab alia dissimili pateretur, seu ne calidum ageret in humidum: ergo per illam qualitatem etiam fieret homo incorruptibilis ab intrinseco, & consequenter non indigeret cibo, & potu ad vitam conseruandam, quæ sunt aperte falsa, & contra Scripturam, vt statim dicemus. Prima verò sequela probatur, quia actio calidi in humidum, seu alteratio inter partes dissimiles corporis organici inter se, eiusdem rationis est cum alteratione proueniente ab extrinseco agente, quia ad eundem proximum terminum caloris, vel frigoris tendit, & ab eodem principio, & eodem naturali modo progreditur: ergo qualitas, quæ resisteret extrinseco calefacienti, v.g. resisteret etiam extrinseco calori, vel propinque parti calidiori: & ita omnis intrinseca alteratio inter membra corporis impediretur.

15. Atque hæc pars magis explicabitur, & confirmabitur respondendo ad motiua aliarum opinionum. Ad primum enim pro qualitate corporea concedimus, illud donum fuisse permanens, & durable in illo statu, quia modus ille prouidentie etiam esset stabilis, & certa lege promissus. Cum autem dicitur, quod non esset miraculosus, eatenus concedi potest, quatenus sine vilo proprio miraculo illa præseruatio fieri poterat. Hinc autem potius nos inferimus, id non esse factum per qualitatem intrinsecam, nam perpetuum miraculum fuisset, corpus animale esse tali qualitate dispositum, & speciale miraculum esset, corpus per qualitatem illam fieri impassibile respectu extrinsecorum agentium, & non ab intrinseco. Nihilominus tamen necessaria fuisset prouidentia non debita naturalis, quauis illi statui esset connaturalis.

16. Cum verò instatur, quod Deus confert hæc dona permanentia per habitus: respondemus, duo posse in effectibus horum donorum distingui, vnum est effectio alicuius boni, aliud ablatio impedimentorum, vel causarum extrinsecarum, quæ possent aliquid incommodi afferre. Et de primo verum est ad operationes ordinarias alicuius status permanentis, quando naturam superant, infundere Deum habitus, qui talium operum sint accommodata principia. De secundo autem non semper est verum conferri per intrinsecos habitus, nam sæpe necessaria est extrinseca Dei custodia. Et sic videmus, Deum dare iustis ordinarias, & intrinseca principia operandi: quando autem iustum dono perseverantiæ diuturnæ, vel confirmationis in gratia stabilire vult, non id facere per solos habitus, sed per peculiarem prouidentiam suam, quæ hominis cooperationem coniunctam habeat. Sic ergo in præfenti ad immortalitatem diu conseruandam dedit quidem Deus homini in corpore temperamentum aptissimum ad resistendum contrariis, quantum naturalis capacitas humani

corporis patiebatur: in animo verò dedit prudentiam, & scientiam, ac vigilantem rationem, quæ posset pericula, & agentia contraria euitare. Quia verò hæc non sufficiebant, adiunxit ex parte interiorum, causarum locum temperatum, & salubrem, qui non posset ordinariæ, & in communi cursu vitæ corpori nocere, & ex parte superiorum causarum, scilicet, celestium, etiam constituit hominem sub climate optimo, & temperatissimo. Et quia in his omnibus poterat defectus inueniri, suam peculiarem prouidentiam adiunxit, tum ad excitandum hominem in occasionibus opportunis, tum etiam ad remouenda extrinseca impedimenta, quæ homo etiam vigilans præcauere non posset.

Atque ita patet responsio ad exemplum de extinctione somitis. Negamus enim id factum esse per alios habitus, nam licet aliqui infunderentur bene disponentes appetitum ad illum effectum: soli sine peculiari protectione Dei non sufficerent, vt supra diximus. Imò fortasse probabilius etiam est, nullum habitum ad illum effectum datum esse, quia ad virtutes naturales non pertineret, de quo infra dicturi sumus. Vnde facile nos possumus argumentum illud in contrarium retorquere. Ad tertiam verò probationem iam responsum est, licet demus illam qualitatem esse possibilem, nihilominus vsum eius (vt sic dicam) nec necessariū, nec illi statui conuenientem fuisse. Nec sunt similes, quæ de corporibus gloriosis, vel damnatorum feruntur, nam priores non sunt corpora animalia, sed quodammodo spiritalia: posteriores verò etiam sunt extra statum corporum animalium, quatenus nec cibo, nec potu indigent, & quoad hoc fortè disponuntur per aliquam intrinsecam qualitatem, licet relinquuntur passibilia ab igne, & alijs diuinis instrumentis. Quoniam perpetua conseruatio sub actione illa, & passione tam graui, sine peculiari actione prouidentie Dei fieri posse non videatur, de quo alias. At verò in corpore animali qualitas illa necessaria non erat, neque dispositioni corporis ad actiones illius status erat accommodata. Ad vltimum verò exemplum de partu foeminarum sine dolore, infra ex professo respondebimus, nunc consequenter etiam dicimus, etiam in illo effectū peculiarem Dei prouidentiam fuisse interuenturam.

Ad alteram sententiam de spiritali qualitate animæ indita respondemus in primis, nulli pro illa sententia ferri rationis fundamentum: non autem ostendimus nullam omnino qualitatem necessariam fuisse. Et profectò si aliqua necessaria esset, potius corpori, quam animæ infundenda esset, in quo magis probo sententiam Molinæ, quia maior proportio est in qualitate corporis ad resistendum formaliter agenti corporeo, quam in qualitate spiritali, nā vix intelligitur, quomodo spiritalis qualitas inherendo animæ per se resistere valeret, ne qualitas materialis induceretur in corpus, nisi prius ab illa qualitate spiritali, aliqua proportionata dispositio in corpus redundaret: & tunc frustra multiplicarentur tot qualitates, nam materialis sufficeret. Quod si dicatur qualitatem illam spiritualem non resistere formaliter, sed effectiue, tunc difficile est ad explicandum, quid anima hominis per illam qualitatem efficeret in agente extrinseco corporali, quo eius actionem impediret. Et præterea vrget hic etiam ratio supra facta in n. 14. quod talis qualitas etiam actionem calidi in humidum, & inter partes ipsas corporis humani impediret.

Nec etiam ille modus dicendi auctoritate fundatur, nam August. qui citatur in lib. Quæstion. noui, & veteris Testamenti, q. 19. in primis liber ille incertus auctoris, & non multa auctoritatis est: & deinde

SVARE
de Angelis
re 6. d. 1. rum
anima.

D. V.

deinde nullum verbum in illa questione inuenio, quo talis sententia significetur, vt in frequentibus declarabo. De D. Thoma etiam opinor, non fuisse de tali qualitate loquutum, sed vigorem animæ appellasse vim rationis, id est scientiæ, discretio- nis, & prudentiæ, ac recte voluntatis, per quam poterat homo in illo statu illa extrinseca dāna vitare. Quod mihi persuadeo, primò ex testimo- nio, quod sub nomine Augustini citat, in dicta q. 19. cuius verba sunt: *Deus hominem fecit, qui quando non peccaret, immortalitate vigeret, vt ipse sibi auctor esset ad vitam, aut ad mortem.* In quibus euidenter loquitur de potestate vitandi mortem per rationem, & electionem rectam: ergo in eodem sensu loquutus est D. Thomas. Secundò, quia D. Thomas ait, hoc modo fuisse hominem incorruptibilem ex parte causæ efficientis, quod non potest intelligi de efficiētia physica animæ in proprium corpus, vel in- trinsecum agens: ergo intelligitur de virtute effi- cientis intellectus, & voluntatis ad præseruandum corpus à corruptione moraliter, vtique obediēdo Deo, & prudenter vitando, & remouendo cor- ruptentia. Tertiò, quia ita videtur exponere ipse D. Thomas a. 2. ad 4. & euidentius in alijs locis su- præ citatis.

Supereft dicendum de alio modo corruptionis ab intrinseco, de quo certum videtur ex dictis nō fuisse per intrinsecam qualitatem impediētem internam actionem, & passionem, alioquin nō in- digeret homo alimentis. Quod manifestè f. sum est, vt constat ex illo Gen. 2. 1. *receptumque ei, dicens: Ex omni ligno Paradisi comedere, de ligno autem scientiæ boni, & mali ne comedas.* In quibus verbis explicatur ne- cessitas comedendi, quæ in illo statu fuisset ad cō- seruandam vitam, & ideo graues Theologi no- tant, non solum præcepisse Deum primo homini vt nō comederet de ligno scientiæ, sed etiam præ- cepisse vt de alijs comederet, quia hoc erat illi ne- cessarium ad vitam. Quod sentit D. Thom. 1. p. quæst. 97. art. 3. & Magister in 2. d. 19. & ibi Durand. q. 1. Quamquam Abulens. Gen. 13. q. 206. & 209. contēdat, illud præceptum tantum fuisse nega- tium prohibens esum ligni scientiæ, nam quoad alteram partem magis videtur esse permissio, aut concessio, quàm obligatio. Vnde D. August. lib. 14. de Ciuit. cap. 15. dixit, vnicum tantum præceptum Deum imposuisse Adæ. Et ipse etiam Deus solum comminatus est mortem propter transgressio- nem illius præcepti. Sed quauis hoc posterius ve- rum sit quo ad præceptum speciale positum, nihilominus rectè dicitur per illa verba etiam ex- plicatum esse præceptum naturale comedendi quantum ad conseruandam vitam necessarium esse. Vnde cum dicitur, *ex omni ligno Paradisi comedere*, non est putandum (vt quidam obijciunt) fuisse præceptum comedendi de omnibus fructibus col- lectiue, seu distributiue, & copulatiue, sed disiun- ctim, seu de quolibet, vt placeret. Specialiter verò (vt Magister notat) certum est ibi præceptum co- medendi de ligno vitæ aliquando, quia ad vitæ perpetuitatem illud necessarium erat, ideoq; sup- pōita qualitate illi? cibi etiā illud speciale cōpre- hendebatur sub naturali præcepto conseruandi vitæ.

Vnde colligitur corpus Adæ de se, ac intrinsecè possibile naturaliter fuisse, & alterabile etiam vti- que ad aliquam partialem transmutationem se- cundum aliquas corporis particulas. Sic enim D. Thom. dicta q. 97. art. 3. ad 1. docet per actionem caloris aliquid de humido corporis Adæ perdi potuisse. Et in solut. ad 2. & in art. 4. indicat, etiam potuisse pati à cibis, quauis illa passio nunquam posset corpus ab statu contraturali extrahere. Et idem docent Scot. Durand. & alij in 2. d. 19. & ratio est, quia hic effectus extrinsecè sequitur ex a- ctione calidi & humidum, & continua nutritione,

tum quia naturaliter cōiuncta est conuersio ali- menti in substantiā aliti, cum aliqua resolutione, & depositione substantiæ ipsius aliti: tum etiam quoniam naturale agens agēdo reparatur, ex quo sequebatur, vt corpus hominis in illo statu agēdo in cibum, vt illū in suam substantiam cōuerteret, aliquid etiā ab ipso pateretur. Quauis Caiet. dicta q. 97. a. 3. & 4. hanc repassione neget in illo fu- turam fuisse, quia anima (inquit) habebat vim quandā supernaturalē. propter quam corpus agendo in nutrimen- tum, non repatiēbatur ab eo. Et potest hoc confirmari, quia aliās corpus in illo statu esset simpliciter pas- sibile, etiam passione præternaturali, & corrupti- ua, atque ita esset simpliciter mortale.

Sed nō video quomodo virtus animæ poterat reddere corpus illud impassibile ab alimētis, ma- gis, quàm ab actione calidi in humidum, vel ab a- ctione, & passione partium dissimilariū inter se. Item nō video, cur magis obstat immortalitati il- lus status repassio ab alimentis, quàm passio hu- midum à calido, quia per vtrūq; alterationem potest extrahi corpus à naturali dispositione, si alteratio nimia sit, & à neutra extrahetur si sit moderata. Et ideo D. Thom. in art. 3. ad 2. cum in prima respon- sione illam doctrinam insinuasset, in illa non per- sistit, sed addit secundam, dicens, quod talis passio esset ad perfectionem naturæ. Nullum ergo est in- conueniens admittere aliquam alterationem fieri potuisse in illo statu in corpore hominis per rea- ctionem ciborū. An verò propter has alterationes dicendū sit, illud corpus fuisse passibile simpliciter, tantum est quæstio de modo loquendi, sicut supra dicebamus de quæstione, an esset mortale, vel im- mortale. Idemq; est, an sit dicendum potuisse tunc hominem non mori, vt Scot. & Gabr. loquuntur, & sentit Magist. dicta d. 19. cum August. lib. 7. Gen. ad lit. cap. 25. vel etiam non potuisse mori, vt Bo- nauent. & Durand. contendunt. Vtrunque enim est verum in diuerso sensu, potuit enim non mori, quia potuit non peccare, & non interueniēte pec- cato, non poterat mori, non quidem ex intrinseca impotentia, seu dispositione corporis, nec ex phy- sica virtute animæ ad resistendū extrinsecis agē- tibus, sed ex alijs causis, & remedijs à Deo præpa- ratis, quibus infallibiliter, durante illo statu, mors vitaretur. Et similiter erat passibile, quoad ali- quam alterationem, non tamen quoad tantam alterationem, quæ à naturali dispositione corpus remoueret.

Explicatur hoc ex doctrina Augustini lib. 14. de Ciuit. cap. 26. & lib. 1. de Peccat. merit. c. 3. & sub- eius nomine dicta q. 19. noui, & veteris Testamenti, & D. Thomæ dicta q. 97. a. 4. nā duo defectus sunt in corpore humano in sua pura natura considera- to, ex quibus, nisi remedium adhibeatur, mors ab intrinseco eueniet, vnus est deperditio humidum per actionem caloris naturalis: alius est diminu- tio continua, quæ fit vel in ipso calore naturali per reactionem alimenti, vel in ipso humido, quod minus perfectum ex alimento extrinseco repara- tur. Primo ergo defectui subuentū est per fructus lignorum cōmunium Paradisi. Nam ex illo defe- ctu præcisè spectato nō sequitur mors, nisi cibus, & potus omnino deficiant. Et eadem ratione non sequitur fames, aut sitis, nec præternaturalis alte- ratio, si opportuno tempore naturali necessitate subueniatur. Et ideo dicit August. supra: *Cibus ade- rat ne esuriret, potus ne sitiret.* Dices, hinc solum sequi- tur, potuisse non esurire, aut famem nō sentire, ni- hilominus tamē potuisse hominē pro sua libertate, vel omnino, vel saltē plus iusto abstinere à ci- bis, & ita vel mori, vel etiā vsq; ad passionem fa- mis præternaturaliter alterari. Respondeo in pri- mis, quod si omnino abstineret à cibis, eo ipso grauiter peccaret, & ab statu caderet, atque ita licet

Negat tamē
Caietanus.

Et confirm.

22.
Expugnatur
Caietanus

ad consp. pro
Caiet. in fine
numeri præ-
cedenti.

Quaratione
versificetur
Adamum
potuisse non
mori, & non
potuisse mo-
ri.

23.
Id explicatur
amplius ex
Aug. & D.
Thomæ.
Mors ab in-
trinseco ex
duobus de-
fectibus po-
tuit obuenire
Quo pacto
vni defectui
subuentum
fuerit in sta-
tu innocentie.

Instantia

Soluitur 1.

Solutur 2.

licet moreretur, non contingeret mors in statu innocentia, sed peccati. Deinde non posset etiam præter rationem rectam, & illi statui convenientem abstinere à cibis, quin saltem venialiter peccaret. Dictum est autem subuentum esse homini in illo statu, ut nunquam venialiter peccaret, quādiu mortale peccatum non præcederet: ergo ex vi eiusdem prouidentia, & protectionis Dei nunquā relinqueretur abstinere à cibis in debito modo, nec cum aliquo nocumento illi statui repugnante.

24.
Quo puncto
subuentum
fuerit alteri
defectui.

Contra secundum defectum maximè subuentum est per alia remedia, maximè verò per lignum vitæ. Nam in primis in ipso corpore data est perfecta dispositio, & humorum contemperatio, ita ut inter se habere non possent vehementem actionē, quæ agridudinem vel aliquam similē dispositionem omnino præternaturalem ab intrinseco possent inducere. Deinde per iustitiæ donum datum est, ut non possent humores nimium alterari, aut exferuenti passione, aut ex nimio labore, quia in hoc statu in his omnibus esset maxima moderatio, & sic ait August. supra, Nihil corruptio in corpore, vel ex corpore vllas molestias vllū eius sensibus ingerebat, nullus intrinsecus morbus, nullus ictus meuebatur extrinsecus, summa in carne sanitas. Præterea etiam ex parte illorum fructuum, seu alimentorum, quibus priori defectui subueniebatur, prouisum est, ut optimæ qualitatis essent, ita ut ex magna facilitate, & cum minima alteratione partium corporis hominis possent in illius substantiam conuerteri, & ad hoc etiam iuuabat optima, & salubris loci dispositio, & hoc est, quod August. citato loco de ciuitate Dei, dixit. Sicut in Paradiso nullus estus, aut frigus, sic in eius habitatore, nulla exupiditate, vel timore offensus, nihilominus tristis, non lassitudo fatigabat otiosum, non somnus premebat inuitum, &c.

25.
Non tamen
illomodo sub
ueniretur
erminio.

Veruntamen quanuis hæc omnia possent sufficere, ut pro aliquo tempore corpus hominis in naturali dispositione, non obstante actione calidi in humidum, & reactione ciborum conseruaretur, nihilominus progressu temporis debilitaretur, & marcesceret, nisi aliud remedium quo ab illo malo præferretur, Deus illi prouideret. Hoc autem remedium fuit lignum vitæ, nam fructus eius virtutem habuit confortandi, & reparandi calorem naturalem, vel potius præseruandi ne infra connaturalem dispositionē minueretur. Quod his verbis August. supra docuit, Lignum vitæ aderat, ne hominem senectas dissolueret. Et iterum, Quādiu in creatoris lege durauit, dignus fuit edere de arbore vitæ, ut mori non posset. Neque enim corpus tale erat, ut dissolui esset impossibile, sed fructus arboris vitæ corruptionem corporis inhibebat.

26.
Declaratur
quo modo
per lignum
vitæ non so
lū mors, sed
passio omnis
corruptiua
vitæ esset.

Quomodo autem hoc modo non solum mors, sed etiam passio corruptiua vitaretur, intelligi poterit aduertendo temperamentum vnicuique homini conueniens, & connaturale non consistere in indiuisibili, sed habere aliquam latitudinem intra quam variari potest secundum aliquam intentionem primarum qualitatem sine proprio defectu, vel lassione corporis. Imò aliquando cum perfectione, & augmento: aliquando verò cum consistentia in statu naturali. Circa hanc ergo latitudinem poterat per continuam nutritionem alteratio aliqua, & mutatio crescere ultra terminos illius latitudinis, sed priusquam ad illum terminum corporis dispositio perueniret, adhibendus erat fructus ligni vitæ, quo illa dispositio corporis ad optimum statum intra illam latitudinem reduceretur, vel (ut bene Caiet. notauit) ne vnquam ad præternaturalem statum perueniret, præseruaretur. Quod his verbis docuisse mihi videtur August. lib. 13. de ciuit. cap. 23. dicens: Primus homo de terra terrenus in animam viuentem factus est, non

in spiritum viuificantem, quod ei per obedientiam meritum seruabatur. Ideo corpus eius, quod cibo, & potu egerebat, non me afficeretur, ac sitit, & non immortalitate illa absolutā, atque indissolubili, sed ligno vitæ a mortu necessitate prohibebatur, atque inuentus in flore tenebatur, non spirituali, sed animali, iussu, non dubium est.

CAPVT XV.

De ligno vitæ, & quomodo, quantaque efficaciam homini immortalitatem largiretur.

TRia in titulo insinuantur, quid fuerit lignum illud, qualique & quanta efficaciam eius fuerit. Primò ergo dico, lignum illud fuisse veram arborē sensibilem fructum ad comedendum aptum naturaliter producentē. Quod censeo de fide certum, oppositumque ad errorem Origenis, qui historicam de Paradiso ad metaphoras traduxit, perhibere. Probaturque manifeste ex contextu Gen. 2. 2. Produxitque Dominus Deus de humo omne lignum pulchrum visu, & ad vescendum suauē, lignumque vitæ in medio Paradisi. & lignum scientia boni, & mali. Sicut ergo cetera ligna, & lignum etiam scientia arbores fuerunt sensibiles, ita & lignum vitæ. Et verbum produxit, quod in omnia cadit, ostendit ex eadem terra, & ex eodem genere creationis fuisse lignum vitæ cum ceteris factum. Vnde consequenter manifestum est, fructus illius arboris fuisse quandam partem corporalem cibum, sicut fuit etiam fructus ligni scientia, ut constat ex Gen. 3. Vnde cum sancti dicunt, sapientiam, aut Eucharistiam esse lignum vitæ, id intelligendum est in sensu spirituali, seu per quandam significationem, sicut Prou. 3. de sapientia dicitur: Lignum vitæ est hu. qui apprehendit eam. Quod ita exponit August. 2. de Peccat. merit. cap. 28. dicens, cibum illius arboris fuisse figuram sapientia, quia sicut illa arbor erat in corporali Paradiso, ita sapientia est in spirituali, & sicut hæc arbor sensibilibus exterioris hominis ita sapientia interioris hominis sensibus præbet vigorem. Quod in alijs locis, præsertim super Genesim sæpe repetit. Cuius autem speciei illa fuerit, ignotum nobis est.

Deinde dicimus fructum illius arboris per propriam efficaciam sibi connaturalem contulisse homini vigorem illum, seu renouationem. Itaque valde errant, qui dicunt, illam arborē seu fructum eius tantum fuisse figuram illius effectus, & ad renouationem, quam Deus daturus esset homini, ad id, si non peccasset, quod sensu Eugub. in cap. 1. Gen. refellitur autem sufficienter ex illis verbis Gen. 3. Ne forte mittas manum tuam, & sumas etiam de ligno vite, & comedas, & viuas in eternum. Et emisit eum Dominus Deus de Paradiso. Si enim fructus ille non conferret hunc effectum, sed Deus ad præsentiam eius, non oporteret Adamum eicere de Paradiso, ne comedendo de illo cibo particeps fieret immortalitatis. Quia Deus non promiserat illum effectum, nisi homini in sua obedientia perseveranti, & ita post transgressionem non tenebatur legem illam, vel pactum aut significationem seruare. Atque eadem verba isto modo inducta etiam probant, illam efficaciam fuisse per virtutem connaturalem illi arbori, & fructui eius, & non tantum per supernaturalem virtutem, aut eleuationem Dei, ut dicitur Bonauent. & Gabr. existimant. Et indicant Gen. rem ligni vitæ. 2. Eucher. & Beda. Imò etiam August. lib. 8. Gen. ad fructum dicit, eandem sententiam indicat, dum ait, cibum naturæ dedit illi, contulisse talem effectum nonnullam inspirationem per salutem occultam. Et quia statim inter miracula Dei computat, quod cibis ille immortalitatem conferret. Sed pie exponi potest eodem modo, quo aliqua singularia opera dici solent, quasi miracula naturæ expressum.